

A politika lépcsője.

BESZÉLGETÉS A LÉPCSŐFOKOKKAL . . .

A lexikon azt írja róla hideg tárgyilagossággal: „Lépcső. Egymás fölött lévő helyiségek között gyalogközlekedésre szolgáló szerkezet, mely kőből, vasbetonból, fából vagy vasból készülhet.“ Valamikor, nagyon-nagyon régen, amikor még hire-hamva sem volt a lexikonnak, vasbetonnak, vasnak, talán még neve sem volt, a vaddal, viharral, árvízzel tusakodó ember felment rajta, nem gondolkodott multjáról és jövőjéről s mindmáig valószínűen kevesen vannak, akik nekrológot irtak volna a — lépcsőről.

A XX. század embere is csak felkocog rajta, ha magasra kell mennie: szídjá, ha meredek hegyoldalon találkozik vele: áldja. Az ember önzó és úgy tekint, ahogy használhatja. Ez a dolgok megszokott rendje, ez ellen hiába lázadozunk bármily érzelmes judícium alapján. Ha azonban arra gondolunk, hogy a lépcső az ember sok évezredes társa, multja egyidős az emberi kultúrával s ha ez a gondolat akkor jut eszünkbe, amikor, mondjuk, egy hangulatos, parányi budai utcán handukolunk felfelé, keskeny, szürke házfalak között, ahol a jobbfaltól a balfalig verődik vissza a sóhajunk, másképp vélekedünk a lépcsőről, mely szelidde teszi a lankát és eszünkbe jut, hogy: barátunk.

Kezdetül fogva van, mint a kerék vagy a bot. Talán a természet játékos szeszélye alkotta és tanította arra a gyermekkorát élő emberiséget, hogy milyen hasznos. Talán maga az ember jutott a felfedezésre és örömmel telt csodával mesélte, hogy feltalálta a — lépcsőt, és a lépcső épügy, mint az ember bármily más felfedezése vagy találmánya fejlődött, erősödött, tökéletesedett, tükös és szentként tisztelt hegyek oldalba vágódott, eljutott az inkák kőpalotái elé, az egyiptomi piramisok ó-felhőkarcolóira, később a ház belsejébe vándorolt, szóval megfutotta kar-

Az elegancia lépcsőfokai.

rierjét: a lépcsőből lépcsőház lett. Önként adódik a gondolat: mit tenne az ember lépcsők nélkül? Humoros érzékű emberek azt felelnék erre: feltalálná. Igen, feltalálná vagy használná tovább testvérét: a hágesőt. A hágeső is ép olyan „szeniálisan egyszerű“, akár bátyja, a lépcső. (Lehet ugyan, hogy az öccse, ez már a pro-historia dolga.)

Nem érdektelen szilenciumot tartani a lépcsők felett. Már az első gondolatoknál szembe ötlük, hogy a modern építészet művészetté fejlesztette. Vannak lépcsőházak, amelyek époly értékes és megcsodálni való részelt a modern palotáknak, akár a homlokzatok kiképzése vagy egy-egy pompás kupola. A modern építészetnél például érdekes és meglepő, de értékes és azonnal elfogadható felfogás az, hogy a nagy bérházak, felhőkarcolók, általában az új lakóház-monstrumok főlépcsőháza lesz ezen-tul keskeny, kevés helyet elfoglaló, míg az u. n. cseléd-lépcső, amely eddig rendszerint sötét, szűk, meredek volt: tágas, bőséges levegőjű és világos lesz. És ez természetes, hisz azon a szintre megalázott, szegénységbe taszított „cselédlépcsőn jön fel a kenyérünk, husunk, eledelünk“. Ott dolgozik a járókelő szolgáló-ember, a dolgozónak pedig levegő és tisztaság kell. Különösképp, ha kenyérhordással keresi a — kenyérét . . .

Az ezerfelé ágazó emberi élet szempontjából vizsgálva, igen érdekes „társadalmi osztályokat“ találhatunk a lépcsők között. Ha kissé fantasztikusan hangzik is, — talán inkább ujszerűen — a társadalom minden rétegének megvan a maga lépcsője. Mert a lépcső épügy eleven életet él, mint maga az élet, amely cammog, biceg, kapaszkodik, fut, rohan vagy iramlik rajta. Vegyük sorra ezeket az osztályokat, ki-ki megtalálhatja közöttük a magáét.

A légtisztább, legszebb, legünneplésebb az áhitat lépcsője. Oda visz a

A szegénység lépcsője.

templomok bejáratáig. Nincs a világon olyan templom, amelybe ne vezetne lépcső. Azért, hogy emelkedjünk, miközben a küszöbire érünk, amely mögött a vallás ünneplés arcába nézünk. A kórus, amely örökké az Isten dicsőségére énekelt, örökké magaslatoz állott, lépcsők vezettek hozzá... És lépcső visz az oltárhoz, az emberi kegyeletben megszentelt ereklyékhez, lépcsős zsámolyon térdel az, aki a lelkével szól, tehát imádkozik. Etikai és pedagógiai szimbólum a templomok lépcsője.

Ünnepélyes és nagy fogalom a politika lépcsője is. Vagy másnyelven a hatalom lépcsői. Volt idő, amikor a királyok trónjához nemes faragású, drága és dus szőnyegekkel borított lépcső vezetett, amelyre csak maga a király léphetett. Vessünk csak egy pillantást a magyar parlament kupolatermébe felvezető mély ágyulépcsőzetre, olyan lebillenselő hatású, ünnepléses és szép, mint bármely más igazi művész-alkotás.

Az elegáns hegyoldali parkok, magaslati utakra vezető lépcsősétányok ugyancsak művészi gonddal, korlátokkal, gyepszegélyekkel készülnek, kecses, jótartású, szinte jóízű rajtuk a járás. Ha felfelé, ha lefelé tesszük meg az utat. Az ő szegény, mindennapos proletár-testvéreik a budai vagy a stockholmi vagy éppen a kis ó-stambuli kis lépcsőutcaik, amelyekben jobbra-balra hullámszik az élet, ahol séta épügy van, mint robot, várakozás épügy, mint menekülés.

És ne feledkezzünk el a csetlő-botló, nyomoru kis házacskákhoz, hegyek ormaira dobott kunyhókhoz, régi lovagvárak omladozó, felvonó hídjaihoz vezető öreg lépcsőkről sem, amelyek néha pompát, néha titkot, néha bünt, másszor szerelmet vezetnek fel vagy lefelé, a dolgok és emberi törvények természetére szerint.

A lépcsőtársadalomban van még egy különösen érdekes pozíció: a küszöb. Annyira hozzánk tartozik, mint a házunk, amely, angol szólásmóddal élve: a várunk is. A jó öreg küszöb mindenképpen népszerű. A nóta, a kedves és egyszerű lélekbeszéd is szótárába írta, a küszöb sok-sok dalocskában kapott szerepet, sőt a közmondások ezreiben is. Ha valakire megharagszunk, egyszerre oda tudjuk kiáltani neki: „Többet ne tegye a lábát a házam

küszöbére!“ Vagy: „Át ne lépje többé a küszöböt!“ A dal epekedve sirja:

*Néztél, néztél, megigézted,
Küszöbünkre még se léptél...*

Évszázadok óta tradíciók talpálnak a küszöbön. Patkókat szögeznek rá, hogy a szerencse el ne haladjon előtte átlépés nélkül. Megszentelik, amikor új s ha a házban gyász van, fekete posztóval vonják be.

A küszöb él, mert rajta járunk, lépünk, élünk. A bölesöböl kifelé, az élethez vívó uton is, mikor a csöpp gyerekeipókba bujtatott, tövistől is védett lábunk az elsőt lépi, az első ut a küszöbön vezet a rejtelmekkel megszufozt világba. És azt mondják régi, komor beszédű öregek, hogy: „A küszöböt még a halál is átlépi értünk...“

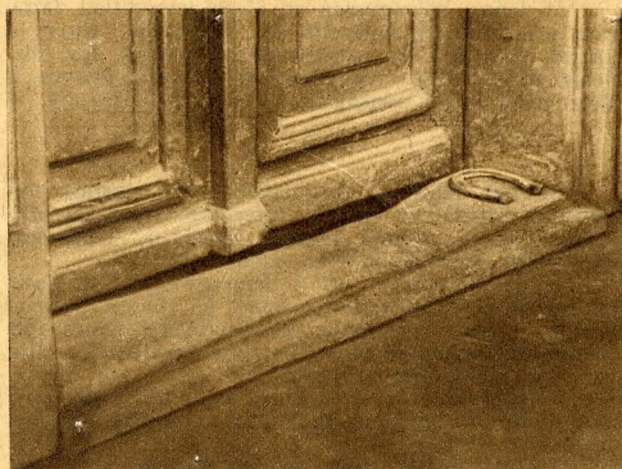
A küszöb egyébként régi, kedves vita tárgya. A jó vidéki magyar úgy van vele, hogy nem tudja eldönteni, kívül van-e avagy belől. Nehéz is azt megmondani. Sem kívül, sem belől. Oda tartozik a „belsőséghez“ is, meg a „külsőséghez“ is. Ám az az egy bizonyos, hogy ép oly régtől fogva van, akár a lépcső, hácsó és a többi oldalági rokonok. Hozzá tartozik szervesen a nagy családhoz, amely az ember fejlődésével és történetével egyidős. Muzeumokban nincsenek belőle féltve őrzött, híres példányok, hisz ahány ház, annyi küszöb. Raine Rilke Máriáról, a nemrég elhunyt bűbajos tollu költőről beszélnek, hogy amikor egyik nagy szerelme először lépett szobájába, kibontatta a barna, öreg tölgyfaküszöböt és aranysegéllyel vonatta be. Arról már nem szól a krónika, hogy ez a megbecsült, öreg „butor“ merre van, ám melegen illusztrálja azt a tényt, hogy a küszöb mindenkor egy kissé szívügye is volt az érző és az otthonát tisztelő embernek.

Az tagadhatatlan, hogy a lépcső nagyobb és sok tekintetben megbecsültebb karriert futott be, mint a küszöb. A lépcsőt pompás ruhákba szokták öltöztetni; a küszöbnek, szegénynek, nincs ruhája sem kívül, sem belől és mégis mindig, mindenütt, ott van a helyén... Sok böles tanulhatna tőle.

Babay József.

Az áhitat lépcsőfokai. A Szent István Bazilika bejárója.

A szerencsepatkós küszöb.

A halálraitelt lépcső, mely röviden eltűnik az utcáról, mert forgalmi akadály.